

Aluehallituksen lausunto toimenpiteistä, joihin tarkastuslautakunnan arviointikertomus vuodelta 2022 antaa aihetta

Tarkastuslautakunnan johtopäätökset ja kannanotot on koottu arviointikertomuksen taulukkoon 1.

Johtopäätös	Kannanotto	Aluehallituksen lausunto
Vuoden 2021 arviointikertomuksen johtopäätösten seuranta	Tarkastuslautakunnan esittämä huoli ICT-rekrytointien ja riittävän ICT-asiantuntemuksen saamisesta ei ole poistunut, vaan edelleen on vaikeuksia rekrytoida ICT-asiantuntijoita. Haaste on valtakunnallinen.	Huoli ICT-rekrytointien onnistumisesta ja riittävän ICT-asiantuntemuksen saamisesta ei ole poistunut. Työnantajat kilpailevat ICT-asiantuntijoista sekä valtakunnallisesti että alueellisesti. Henkilöstöohjelma on valmistelussa ja tulossa päätöksentekoon joulukuussa.
	Viestinnän osalta on onnistuttu rekrytoinneissa hyvin, mikä näkyy sekä ulkoisessa että sisäisessä viestinnässä ja viestinnän laadussa ja kattavuudessa.	Myös aluehallitus on tyytyväinen viestinnän rekrytoinneissa onnistumiseen.
Vuodelle 2022 asetetut tavoitteet saavutettiin	Turvallinen siirtymä ja palvelutuotannon jatkuminen keskeytyksittä vuodenvaihteessa 2022-2023 onnistuivat tavoitteen mukaisesti.	Turvallinen siirtymä ja palvelutuotannon jatkuminen keskeytyksittä vuodenvaihteessa 2022-23 onnistuivat. Myös henkilöstön palkanmaksu alkuvuodesta onnistui pääosin hyvin. Laskujen maksamisessa sen sijaan oli isoja vaikeuksia, jotka jatkuivat koko alkuvuoden 2023.
	Lapin hyvinvointialueen valmistelu on edennyt vuoden 2022 aikana kiireaikataulusta ja valmisteluresurssien vähydestä huolimatta hyvässä hengessä, jota keskeisesti aluehallituksen päätöksenteko on tukenut.	Vuosi 2022 oli erittäin kuormittava sekä valmistelijoille että aluehallitukselle. Työtä tehtiin kuitenkin motivoituneesti ja päämäärätietoisesti.
Organisointia on selkeytettävä	Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että käynnistymisvaiheen organisaatio ei jää pysyväksi sekä tarvittavia ja selkeyttäviä muutoksia tehdään aiotusti vuonna 2023. Hallintosääntöön tulee kirjata johtamisjärjestelmä kokonaisuudessaan.	Organisaation selkeyttäminen on tarpeen. Hyvinvointialueen palvelustrategia ja palvelujen järjestämishjelma valmistuvat vasta vuoden 2024 puolella, jonka jälkeen organisaatiomuutosten valmistelu on ajankohtaista osana talouden sopeuttamisohjelmaa. Johtamisjärjestelmä on kirjattu hallintosääntöön. Sen sijaan organisaatorakennetta ei ole kokonaisuudessaan kirjattu hallintosääntöön, vaan toimialojen jakautuminen vastuualueisiin on siirretty aluehallituksen toimivaltaan ja vastuualueiden jakautuminen vastuuyksikköihin hyvinvointialuejohtajan toimivaltaan. Tämän tarkoituksena on ollut

		<p>mahdollistaa tarvittavien organisaatiomuutosten toteuttaminen joustavasti.</p>
	<p>Esihenkilötasoja ja johtajien määrää tulee arvioida uudelleen sekä selkeyttää, miten palvelukokonaisuuksia palvelualueilla johdetaan. Delegointimatriisit selkeyttävät esihenkilöiden toimivaltaa ja vastuita.</p>	<p>Organisaation selkeyttäminen on tarpeen, samoin esihenkilötasojen määrän kriittinen tarkastelu. Tämä tarkastelu tulee osaksi talouden sopeuttamisohjelmaa.</p> <p>Henkilöstöasioita koskevat delegointipäätökset on tehty.</p> <p>Aluehallitus on päättänyt toimivallan siirrosta alaiselleen henkilöstölle sosiaalipalveluissa 7.12.2022 sekä talousasioissa 7.12.2022, 22.2.2023 ja 20.9.2023.</p> <p>Toimivalta asiakasmaksuissa on aluehallitus päättänyt 1.3.2023.</p>
	<p>Sekä toimitilin- että henkilöstöorganisaatiota ml. palvelualueella tulee arvioida uudelleen. Aluehallituksessa käsiteltäviä asioita tulee tarkastella tarkoituksenmukaisesti.</p>	<p>Sekä toimitilin- että henkilöstöorganisaation uudelleenarviointi on tarpeen. Lautakuntien määrää ja roolia on perusteltua arvioida valtuustokauden lopulla ja tehdä mahdolliset muutokset niin että ne tulevat voimaan seuraavan valtuustokauden alusta. Henkilöstöorganisaation arviointi tulee osaksi talouden sopeuttamisohjelmaa</p> <p>Aluehallituksessa käsitellään vielä jonkin verran tarpeettoman pieniä asioita, koska niitä koskevia delegointipäätöksiä ei ole tehty. Aluehallituksen käsittelyyn tulevien asioiden määrä on kuitenkin vähentynyt ja kokousten kesto lyhentynyt vuoden 2023 kuluessa.</p>
<p>Tilikauden tulos on ollut ylijäämäinen</p>	<p>Vuoden 2022 osalta rahoitus oli riittävää. On perusteltua, että hyvinvointialueelle laadittiin kokonaisbudjetti.</p>	<p>Tilikauden tulos ei ollut ylijäämäinen vaan 0. Vuodelle 2023 siirrettiin 7,77 milj. € vuonna 2022 maksettuja avustuksia. Vuodelle 2022 saatu rahoitus osoittautui riittäväksi.</p>
	<p>Taloudellisia ja toiminnallisia tavoitteita ei käsitelty aluevaltuustossa, mikä olisi kuitenkin tuonut käynnistymisvaiheen tavoitteille tarvittavaa selkänöjää ja arviointipohjaa.</p>	<p>Talousarvio vuodelle 2022 koski vielä hyvinvointialueen toiminnan valmistelua, jolle ei talousarviossa asetettu erityisiä toiminnallisia tavoitteita.</p>

	<p>Tarkastuslautakunta katsoo, että hyvinvointialueen talouden valmistelua olisi voitu resursoida vahvemmin, mutta tiedostaa samalla rekrytointihaasteet.</p>	<p>Talous- ja laskentapalveluiden virat ja toimet on saatu täytettyä pääosin vasta vuoden 2023 puolella. Talouhallintopalveluiden virat saatu täytettyä, mutta vakituiset toimet olleet osin täyttämättä. Tilanne parantunut. Määräaikaisia ruuhkanpurkajat ovat täydentäneet resursseja.</p> <p>Asiakasmaksuysikön kohdalla, lopullinen siirtyvä henkilöstön määrä tarkentui vasta tammikuussa 2023. Heitä oli vähemmän kuin arvioitiin. Aluehallitus perusti 25.1.2023 toimistopalveluihin uusia vakansseja, jotka on syyskuuhun 2023 mennessä täytetty. Lisäksi rekrytoitiin keväällä 2023 asiakasmaksuysikköön määräaikaisia ruuhkanpurkijoita. Asiakaslaskutuksen prosesseja hiotaan edelleen, samoin tulorahoituksen/ laskutuksen toteutumisen seurantaan on luotu uusia työkaluja</p>
<p>Haasteena on talouden tasapainottaminen</p>	<p>Vuodelle 2023 on tehty alijäämäinen budjetti (-43,2 miljoonaa euroa), joka tulee kattaa vuoteen 2025 mennessä. Talouden tasapainottaminen edellyttää merkittäviä rakenteellisia uudistuksia.</p>	<p>Talousarvio vuodelle 2023 hyväksyttiin aluevaltuustossa 19.12.2022 § 137. Talousarvioon 2023 on tehty aluevaltuuston päätöksillä talousarviomuutoksia käyttötalouteen 6.2.2023 § 6 ja 12.6.2023 § 35 sekä investointeihin 4.4.2023 § 14. Osavuositarkastuksen Q2/2023 yhteydessä laadittiin tilinpäätösennuste vuodelta 2023. Tilinpäätösennustetta korjattiin taloussuunnitelmavuosille 2024 – 2026 laaditun talousarviokehityksen (hyväksytty aluehallituksessa 6.9.2023 §324) laadinnan yhteydessä. 20.9.2023 aluehallituksen päätöksentekoon on menossa 4. muutos talousarvioon 2023. Talousarviomuutosesityksessä tilikauden alijäämäksi olisi muodostumassa -61,4 milj.€. Osavuositarkastuksessa ajalta 1.1.- 30.9.2023 alijäämäennuste on 85,8 miljoonaa euroa.</p>

		<p>Aluehallitus päätti 6.9.2023 § 324, että syksyn 2023 ja alkuvuoden 2024 aikana valmistellaan aluehallituksen ja tarvittavin osin aluevaltuuston viimeistään huhtikuussa 2024 päätettäväksi tuottavuus- ja taloudellisuusohjelma, jolla taloutta sopeutetaan pysyvästi vähintään 45 miljoonalla eurolla Sopeuttamistarve voi vielä muuttua mm. tilinpäätöksen 2023 alijäämän tai valtionrahoituksen muutosten vuoksi.</p>
<p>On panostettava osaan ja oikein mitoitettuun henkilöstöön</p>	<p>Henkilöstön siirtyminen ja palkanmaksu tammikuussa 2023 toteutui suunnitelmien mukaisesti resurssoinnin vähyydestä ja rekrytointihaasteista huolimatta. Muutoksessa ja sen johtamisessa henkilöstön palautumiseen ja työhyvinvointiin on kiinnitettävä erityistä huomiota.</p>	<p>Muutoksen johtamiseen ja henkilöstön palautumiseen on kiinnitettävä erityistä huomiota. Jos osaavaa henkilöstöä ei ole saatavilla riittävästi, on aikatauluja jatkossa sopeutettava mahdollisuuksien mukaan niin, että myös henkilöstön palautumiselle jää aikaa. Henkilöstöohjelma on valmistelussa ja tulossa päätöksentekoon joulukuussa.</p>

	<p>Saamenkielisiä palveluja tuetaan verkostomaisesti Lapin hyvinvointialueen ulkopuolelle ja tämä edellyttää, että henkilöstössä on riittävästi saamen kielen taitoisia. Tarvittavan kielitaidon osalta voisi harkita erityisen kielilisen maksamista.</p> <p>Tarkastuslautakunta katsoo, että niiden virkojen ja toimien osalta, missä saamen kielen taidolla on merkitystä, hakuilmoituksessa hallintosäännön mukaisesti tulisi olla maininta, että Lapin hyvinvointialueella saamen kielen taito voidaan katsoa erityiseksi ansioksi.</p>	<p>Saamenkielisten palveluiden kehittämistä Lapin hyvinvointialueella ja Lapin hyvinvointialueen järjestämislain 33§:n mukaisen valtakunnallisen erityistehtävän osalta koordinoidaan saamenkielisten ja kulttuurinmukaisten palveluiden vastuuyksikössä. Yksikköön on rekrytoitu työntekijät keväällä 2023. Toiminnassa on vuonna 2023 keskitytty Lapin hyvinvointialueen saamenkielisten palveluiden vahvistamiseen, jotta niitä voidaan myöhemmin tukea myös alueen ulkopuolelle. Lapin hyvinvointialueelle siirtyneiden saamenkielisten palveluiden haastava lähtötilanne on todettu mm. THL:n arviointiraportissa vuodelta 2021.</p> <p>Saamenkielisten palveluiden kehittämisen vastuuyksikön prioriteettina on vuonna 2023 ollut saamenkielisen henkilöstön määrän lisääminen. Yksikkö on keväällä 2023 kartoittanut hyvinvointialueelle siirtyneen saamenkielisen henkilöstön määrän webropol-kyselyllä. Samassa kyselyssä selvitettiin henkilöstön saamen kielten koulutustarpeita. Kyselyn perustella Lapin hva työskentelee tällä hetkellä 54 saamenkielistä työntekijää. Kyselyn perustella hyvinvointialueella työskentelee kymmeniä henkilöitä, joilla on hyvä saamen kielen taito, mutta jotka eivät ammattisanaston puutteellisen osaamisen vuoksi käytä kieltä vielä työkielenä. Näiden työntekijöiden kielitaidon vahvistamisella saamenkielisten työntekijöiden määrää saataisiin kasvatettua verrattain nopeasti.</p> <p>Saamen kielten koulutusohje on hyväksytty osaksi hyvinvointialueen koulutusohjetta keväällä 2023. Ohjeessa linjataan saamen kielilain 25§:n mukaisen palkallisen virkavapaan tai työstä vapautuksen myöntämisen perusteista Lapin hyvinvointialueella. Hyvinvointialue on vuonna 2023 saanut oikeusministeriöltä valtionavustusta 181 000 saamen kielilain toteuttamisesta aiheutuviin kuluihin. Valtionavustushakemuksessa Lapin hyvinvointialue priorisoi avustuksen</p>
--	----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------	-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------

		<p>käyttämisen saamen kielten koulutuksiin osallistuvien työntekijöiden sijaikuluihin ja pystyi valtionavustuksella lähettämään 5 työntekijää saamen kielten vuoden kestäviin intensiiviopintoihin syksyllä 2023. Hyvinvointialue tekee tiivistä yhteistyötä Oulun yliopiston Somá-hankkeen kanssa, jonka tavoitteena on kielikursseilla vahvistaa sosiaali- ja terveysalan henkilöstön saamen kielten osaamista. Hyvinvointialue on tuonut kurssitarpeensa hankkeen tietoon ja ollut mukana suunnittelemassa opintojen sisältöjä sekä tiedottanut työntekijöilleen alkavista kursseista. Lisäksi Lapin hyvinvointialue on ollut mukana suunnittelemassa ja valmistelemassa saamenkielisten kylätyöntekijöiden koulutushanketta Saamelaisalueen koulutuskeskuksen kanssa. Lapin hyvinvointialue on vahvistanut myös saamenkielisten työntekijöidensä saamelaiskulttuurilähtöisten työskentelytapojen osaamista järjestämällä teemaan liittyen hyvinvointialueen saamenkielisten työntekijöiden koulutuspäivät Saariselällä 26-27.9.2023.</p> <p>Saamen kielilisää hyvinvointialueella maksetaan siirtyneiden organisaatioiden aiempien käytäntöjen mukaisesti, eli kielilisän maksamisessa on suuria kuntakohtaisia eroja. Kielilisän määrä ja maksamisperusteet tullaan yhtenäistämään palkkaharmonisaation yhteydessä. Saamen kielen lautakunta tulee lausumaan kielilisän yhtenäisestä määrästä ja maksamisperusteista palkkaharmonisaation edetessä.</p> <p>Lapin hyvinvointialueen hakuilmoituksissa saamen kielen taito on tehtävästä riippuen katsottu joko kelpoisuusehdoksi tai erityiseksi ansioksi. Uudessa organisaatiossa hakuilmoituksia työstetään useassa eri yksikössä, joissa ei aina ole ollut riittävästi tietoa saamen kielen katsomisesta erityiseksi ansioksi. Saamenkielisten palveluiden kehittämisen vastuuyksikkö tulee loppuvuonna 2023 kouluttamaan hakuilmoitusten laatijoita saamen kielen</p>
--	--	-------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------

		katsomisesta erityiseksi ansioksi saamen kielilain 14§:n mukaisesti.
Työnantajamaineeseen on panostettava	Lapin hyvinvointialueen työnantajamaineeseen on panostettava. Tietoa kerätään systemaattisesti erilaisilla mittareilla. Erittäin vaativissa muutostilanteissa olisi tärkeää panostaa työhyvinvointia ylläpitäviin rakenteisiin, joissa johtaminen ja esihenkilötyö on keskeisessä roolissa.	Henkilöstöohjelma on valmistelussa ja tulossa päätöksentekoon joulukuussa. Hyvinvoiva ja osallistuva henkilöstö on nostettu yhdeksi henkilöstöohjelman painopisteitä, keinoja työhyvinvointia ylläpitävien rakenteiden löytämiseen pyritään rakentamaan/löytämään. Ensimmäinen Laphan QWL- mittaus (työelämän laadun kokemus) on tehty, mittausta jatketaan vuonna 2024. Lähiesihenkilörakennetta on vahvistettu vuoden 2023 aikana työhyvinvoinnin parantamiseksi.
Hankintaosaamisen varmistaminen on tärkeää	Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä resurssoida hankintaosaamiseen riittävästi. Sopimushallinta tulee olla ajantasaista ja ennakoivaa. Tulee luoda kattava sopimusrekisteri.	Hankintatoimen rekrytoinnit on toteutettu. Uusien henkilöiden perehdyttäminen ja kouluttaminen on käynnissä. Resurssitarvetta arvioidaan talousarviovalmistelun yhteydessä. Sopimushallinnan järjestelmä on hankintasopimusten osalta aktiivikäytössä (LSHP-taustainen). Järjestelmän sisäinen rakenne ja metatiedot luodaan käynnissä olevan projektin tuloksena. Vuokra-sopimuksia hallitaan Maakuntien tilakeskuksen Modulo - järjestelmässä.
	Hankintaprosessit (pienhankinta, kansallinen, EU-hankinta, yhteishankinta) tulisi kuvata luotavaan toiminnanohjausjärjestelmään.	Hankintaprosessien kuvaaminen on valmistelussa. Toiminnanohjausjärjestelmä on materiaalitilauksien tekemiselle käytössä osassa hyvinvointialuetta. Tulee siirtyä yhteen koko hyvinvointialueen laajuiseen järjestelmään
Henkilöliikenteen kilpailutus on vietävä läpi mahdollisimman nopeasti	Kuljetuspalvelujen kilpailutus on kestänyt aluehallituksessa pitkään, vaikka sopimukset ovat loppuneet useassa kunnassa jo vuoden 2022 lopussa. Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä seurata, ettei kuljetuspalvelujen hinnat kilpailutusvaiheessa karkaa liian korkeiksi ja tehdä selvitys, millaista palautetta käyttäjiltä	Kuljetuspalveluiden kilpailutus toteutetaan vaiheittain. Kilpailutusaikataulua ohjaa kunnilta siirtyvien sopimusten päättymisajankohta. Kilpailutukset kaikilla palvelualueilla. Kilpailutukset toteutettu aluehallituksen päätöksellä käänteisenä kilpailutuksena. Tarjoajat on asetettu paremmuusjärjestykseen laadullisilla pisteillä. Hinta on määritelty ennakkoon. Käyttäjäpalaute tulee asiakkailta suoraan matkapalvelukeskukselle. Jokainen palaute käsitellään erikseen.

	tulee mm. kyytien saatavuudesta ja viivästymisistä.	
MPK-toiminta tulee laajentaa koko Lapin hyvinvointialueelle	Tarkastuslautakunta pitää tärkeänä, että matkapalvelukeskuksen toiminta ulotetaan koko Lapin hyvinvointialueelle.	Matkapalvelukeskuksen välitystoiminta otetaan käyttöön koko Lapin hv-alueella vuoden 2023 aikana.